

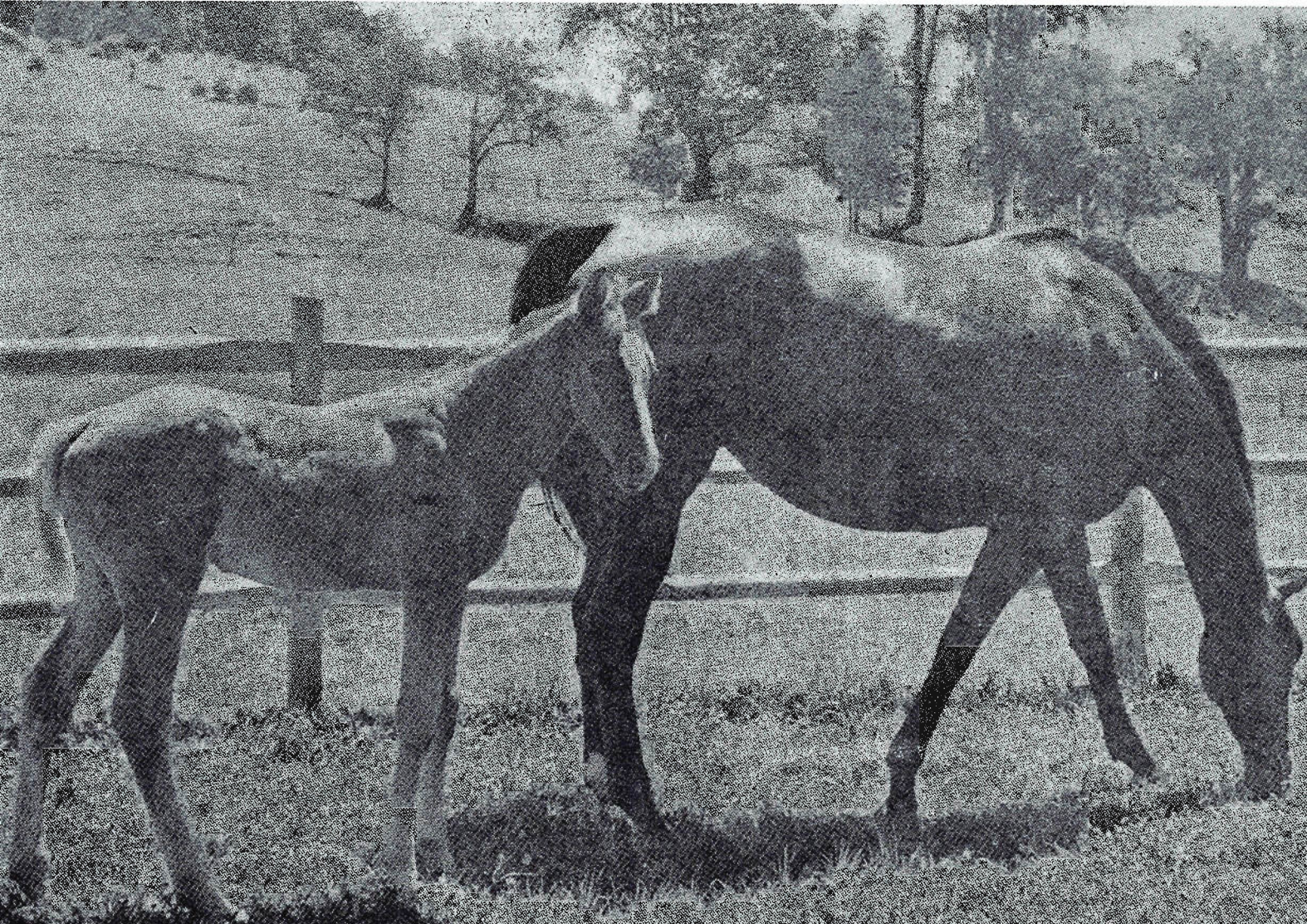
PIK XVI.

Ч. 5 (177).

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДА ДЯ ДЕТЕМ
THE RAINBOW • A CHILDREN'S MAGAZINE

ТРАВЕНЬ 1969

ЛИСТУВАННЯ

Від Зої К о ц у р з Ляпір, Міш., отримали ми такого листа: Дорога „Веселко"! Маю дев'ять років і ходжу до четвертої класи римо-католицької школи, бо української тут немає. Вже шостий рік читаю Твої казочки, оповідання й вірші, особливо „Гоцу Дралу". Також розв'язую загадки, які дуже люблю.

Минулого тижня наша вчителька запиталася нас, дітей, де ми хотіли б жити, якби мали змогу вибрати собі місце. Я сказала, що в Україні. Я принесла до школи свій народний одяг і затанцювала в ньому гопака та коломийку ще з двома дівчатками не-українками. Ціла класа прийняла наш танець оплесками. На запрошення вчительки я танцювала ще в трьох інших класах. За кілька днів буду знову танцювати в різних класах нашої школи. Я дуже щаслива, що наші народні танки так усім подобаються. Ще буду оповідати дітям про наші звичаї й страви.

Посилаю два долари на пресовий фонд.

Відповідь Р е д а к ц і ї : Дорога Зою! Добре, що Ти знайомиш своїх шкільних товаришок з українськими танцями, одягом, звичаями й стравами. Шкода, що не прислала нам світлини, як танцюєш гопака й коломийку в народному одязі. Бачимо, що ростеш на свідому українку, хоч ходиш до не-української школи й живеш у місцевості, де українців мало. Тіпшить нас, що „Веселка" Тобі подобається. Дякуємо за пожертву на пресовий фонд. Бажасмо Тобі успіхів у праці і в поширюванні відомостей про Україну серед американських дітей.

ЗАГАДКИ ПРОЗВАГИ

ЖАРТІВЛИВА СКОРОГОВІРКА

Чи оселедці від моря солоні, чи море від оселедців солоне?

ЩО ЦЕ?

Як відчиниш і тримаєш його у долоні,
він проти дощу тебе охоронить.

ЯКІ ЦЕ БУКВИ?

У цих словах бракує двох перших букв. Які це букви? Впишіть їх замість рисок.

I	II
— — ти	— — тько
— — тінка	— — течко
— — туненька	— — тенько
— — тіночка	— — тоцько
— — тінонька	— — тусьо
— — туся	— — тусь
— — тусенька	— — туньо
— — точка	— — туненько
— — тоцька	— — тусенько

III

— — ня
— — нька
— — нечка

Розв'язка цієї загадки покаже вам багатство здрібнелих та пестливих слів в українській мові.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК у „ВЕСЕЛЦІ" за КВІТЕНЬ ц.р.: ХТО Я? Засп. ЩО ЦЕ? а) Літак. б) Ровер (вельосипед). в) Рейки, поїзд, пороги (шпали, дерев'яні колоди, на яких прокладені рейки).

ДІТИ! ЗБЕРІГАЙТЕ ОКРЕМІ ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ" Й СКЛАДАЙТЕ ІХ У РІЧНИКИ! ПРИДБАЙТЕ ГАРНО ОПРАВЛЕНІ ПОПЕРЕДНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛУ. ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВЕСЕЛКИ". ПРИСДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ!

ВЕСЕЛКА ЖУРНАЛ ДЯ ДІТЕЙ THE RAINBOW - A CHILDREN'S MAGAZINE

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗСА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Я. Гніздовського.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

Published monthly, except June to September Bi-monthly at Jersey City, New Jersey

81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303

Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Фото на обкладинці:
Мама й дитина

КОНВАЛІЇ

(Ілюстрація Н. Мриц)

На галявині, в лісочку,
Що за дивнії дзвіночки
Про весняні дзвонять дні?

То конвалії розквітлі,
Сніжнобілі, ніжносвітлі,
Ще до того й запашні.

Як почув весінній вітер,
Що у лісі дзвонять квіти —
Взяв на крила ніжний спів.

Про конвалії розквітлі,
Сніжнобілі, ніжносвітлі
Нам сьогодні розповів.

*Полемія-словничок: весінній — весняний;
конвалія — пахуча лісова квітка (lily of the
valley).*

МАТУСІ

(Ілюстрація П. Холодного)

Як сонце ясне навесні —
Моєї матері ім'я.
Із цілого світу мені
Найкраща матуся моя.

Люблю її гопос і сміх,
І навіть сердиту люблю,
Бо вище від скарбів земних
Шанує Вітчизну свою.

Вона в Україні зроста,
Де спала козацька жива.
І рідного краю слова
Для мене в душі зберегла.

Дзвенять, як веселий струмок,
Матусі моєї пісні,
І сто українських казок
Вона розказала мені.

Тому за найкращу з матусь
Навколишніх щиро молюсь,
Даруючи мамині знов
Подяку мою і любов.

ПЕРШИЙ ЛИСТ ВІД МАТУСІ

Оленка жила з мамою й татом на фермі. Матуся несподівано захворіла й лежала в шпиталі.

Тато завіз Оленку до бабуні у великому місті. Бабуня дуже любила свою внучку. Не дозволяла їй виходити на вулицю, щоб не попала під авто. Оленка не нудьгувала, бо бабуня знала так багато всяких казок і розказувала їх дуже цікаво.

Бабуня носила окуляри. Дуже вже недобачала, але жваво господарювала. Знала напам'ять кожний куточок і кожну річ у своїй хатині. Тут вона хотіла дожити свого віку.

То було одного ранку . . . Біля дверей відізвався дзвінок. Коли Оленка відчинила двері, листоноша подав їй листа. „Для Оленки Гошуляк!” — сказав.

Для Оленки? Для неї? Невже? Врадувана, побігла до бабуні.

— Дивіться, бабуню. Лист до мене!

Бабуня зовсім не здивувалась, мов би це не перший лист до Оленки.

— А хто ж то пише до тебе?

— Не знаю. Може, мама?

— А ти поглянь, розкрий листа!

Оленка розірвала коверту. В ній була картка паперу, записана великими чіткими буквами, а внизу підпис: „Твоя мама”.

— Так, це від мами! — сказала Оленка.

— Я так і думала. Подай мені.

Бабуня взяла листа, провела по ньому рукою, наче погладила, і послухала, як він шелестить. Віддала його Оленці. Оленка взяла листа й сіла мовчки на крісло.

— Чому не читаєш? — спитала бабуня. — Читай! Я теж хочу послухати!

Оленка навіть не подумала, що листа треба читати. Бабуня вже не могла читати, добре не бачила, а вона, Оленка . . . чи зуміє прочитати? Оленка мала вже віддавна український буквар. Мама й тато навчили її писати, вона вже й прочитала весь буквар, надрукований великими буквами. Але читати чиясь письмо, лист? Чи вона зуміє? Та це ж не те, що буквар!

Оленка стала уважно приглядатись до перших слів листа й радісно зідхнула: вона зрозуміла написане. І вже відважно почала поволі, але голосно читати:

„Дорога моя Оленко! Вітаю тебе, моя донечко, а ти привітай від мене бабуню . . .”

Голос Оленки тремтів, коли читала листа. Час від часу зупинялася, коли якесь слово було довше, але читання йшло щораз гладше.

Матуся писала, що її здоров'я кращає, що вона може скоро вже зовсім видужає, а тоді тато приїде по Оленку. Ще й попросить бабуню приїхати з Оленкою на ферму. Мама дуже тужить за Оленкою. А чи Оленка чемна і слухає бабуню? Бабуня дуже добра, їй належить вдяка за опіку. Наприкінці сердечні поздоровлення від матусі.

Прочитала Оленка листа й зідхнула з полегшею. Це не було аж так дуже важко, як зразу думала. Від радості аж сльози виступили на очах. Та й гордість огорнула її. Це ж вона прочитала першого листа до себе — листа від матусі!

Бабуня поправляла на носі окуляри, жмурила очі. Була зворушена й мовчала. Мовчала й Оленка. За хвилинку запитала:

— Може ще раз прочитати?

— Читай, читай! — згодилася бабуня, і Оленка вдруге прочитала листа.

Увесь цей день Оленчине серце немов наповнилося матусиними словами. Раз-у-раз їх повторювала, а за нею й бабуня. Слова матусі літали по кімнаті разом з сонячними променями, що вливалися крізь вікна. Так було їй на серці радісно, що весь час співала свою улюблену пісеньку: „Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко, усміхнись!”

По вечері Оленка взяла з собою листа до ліжка. Помолившись, спитала бабуню:

— Може ще раз прочитати?

— Вже пізно. Прочитаєш завтра перед тим, як напишеш мамі відповідь.

Вражена Оленка підняла високо голову.

— Алеж я не зумію написати! . . .

— Не турбуйся, я поможу, — сказала лагідно бабуня й погладила Оленку по голові. — Пора вже спати! Добраніч!

Оленка згасила світло, але ще довго не могла заснути. Засунула під подушку руку з листом. Це ж перший лист до неї! Ще й від матусі. Треба написати відповідь. Лист потішив її, бо Оленка так боялася за маму, за її здоров'я. Від радості і зворушення дівчинка тихесенько заплакала . . .

Заснула з обличчям, мокрим від сліз. Але на обличчі ясніла щаслива усмішка. Спала, а її рука держала матусиного листа.

Переказав Б. Данилович

Пояснення-словничок: нудьгувати — to feel lonesome; коверта — envelope; чіткий — виразний (clear, distinct), відрізнити від чіткий (legible); треміти — дрожати (to quaver); вражений — astonished, surprised.

ЯК СЕЛІМ ВИЗВОЛИВ СВОЮ МАМУ

(Ілюстрації Б. Певного)

Край африканського лісу стояло невелике муринське село. Крізь густе віття пальм проглядали круглі очеретяні хатки під покрівлею з трави.

У найменшій хаті жила вдова Селіна з синком-одинаком Селімом. Селім був добра дитина. Хоч сам ще невеликий, ніколи не дармував, помагав матері. Майже щодня бігав у ліс, спинався на височенні дерева і приносив звідти додому чимало смачних дактилів та кокосових горіхів. У хаті не було голоду.

Ішов раз Селім лісом і побачив слоненя. Воно було хворе й не могло піднятися на ноги. Хлопець насилу допоміг йому встати і привів додому. Примістив його у бамбуковій загороді й доглядав, як умів. Слоненя видужало й так уподобало собі Селіма, що й не думало втікати в ліс.

Чорний хлопець і тварина стали нерозлучними товаришами. Слоник ходив з Селімом у ліс і, вертаючись додому, ніс на собі назбирані овочі.

Селім назвав його Мару.

Уночі лежав Мару перед хатиною і охороняв своїх господарів. А було від чого охороняти: у

пралісах Африки живуть великі хижі звірі, що нападають і на людей.

Одної ночі підкрався під хату Селіни лев. Та не пощастило йому розвалити тонку стіну з тростини: Мару схопив його своїм сильним хоботом і кинув об землю. Вранці Селім побачив слона, що спав біля вбитого лева. У селі всі раділи, бо лев був пострахом цілої околиці.

Раз Селім мусів піти із слонем у подальше село. За кілька днів вернувся. Та що це, чому всі хати порожні? Що сталося? Ватага арабських розбишак напала на село, захопила людей і повела їх у місто, щоб продати в неволю багатим рабовласникам. Розбишаки забрали також Селімову маму . . .

У розпачі впав Селім перед пустою хатиною на землю і заридав. А його вірний слон стояв сумно біля нього із опущеним хоботом.

„Сльозами нічого не вдієш! — подумав Селім. — Треба йти між людей, заробити грошей та викупити неньку з неволі”.

Пішов Селім із слонем у далеке місто. Ходив від дому до дому, шукав заробітку, але ніхто не хотів прийняти на працю невеликого хлопця.

— Як нема праці, то треба придумати щось інше, — сказав Селім. — Мусиш, Мару, навчитися якоїсь штуки! От, наприклад, я покладу тобі на голову капелюха, а ти здійматимеш його хоботом і простягатимеш до прохожих.

Так і зробили. Слон здіймав капелюха, немов чемно кланявся, а потім простягав його до людей. Людям це подобалося, вони сміялися й кидали в капелюх дрібні гроші. Селім був оццадний. Витрачав на прожиток лише те, що було найколючніше, а решту складав у торбинку.

Мандрували вони з села до села, з міста до міста, і в торбинці бряжчало щораз більше грошень. Селім усюди допитувався про свою маму, але нічого не міг довідатися.

Одного разу трапилася Селімові прикра пригода. Якийсь хлопчище кинув у капелюх, замість мідяка, важкий камінь. Капелюх був старий, у ньому зробилася діра, і гроші посипалися на вулицю. Обурений Мару схопив збиточника хоботом за штани, заніс до річки і тричі занурив у воду. Збиточникові, крім страху, нічого не сталося, але його мати зняла лемент, прибігли поліцаї, заарештували Селіма й повели до суду. Суддя вирішив, що слон небезпечний, тому треба його ви-

дібрати від Селіма і примістити в королівських стайнях.

З сльозами на очах попросився Селім із своїм приятелем. Що ж далі робити? Надумався піти додому. Може тим часом у рідне село вернувся хтось із схоплених людей, може знає щонебудь про маму . . .

Три дні йшов Селім сумний і похнюплений. Важко, дуже важко було йому без приятеля. Нараз почув за собою тупіт. Оглянувся і аж скрикнув з радості: його здоганяв вірний Мару. Слон так затужив за своїм другом, що розірвав ланці, розламав двері стайні, втік із міста і побіг слідом за Селімом. Отак разом прийшли вони до свого села.

Селім не помилився. В селі вже було кількоро людей, що їм удалося втекти з неволі. Однак, про Селімову матір вони знали тільки те, що її продано рабовласникові з довгою бородою, без правого вуха.

Знов вирушив Селім із слоном у мандрівку шукати любої матері. Ходив від міста до міста, від села до села і розпитував про бородача без правого вуха. Врешті стара бабуся сказала йому, що знає багатого чоловіка без правого вуха. Живе він біля міста Кумазі, має великі плянтації кави і багато невільників.

Другого ранку вибрався Селім до Кумазі. Допитався до плянтації кави. Там працювало багато невільників. Розглядаючи їх з-за огорожі, Селім нараз аж крикнув: „Мамо, моя любя бідна мамо!“. З його очей полилися сльози радості і смутку.

Пішов Селім до рабовласника.

— Я хочу викупити свою маму, рабину Селіну. Прошу, візьміть гроші й випустіть її на волю!

Рабовласник зміркував, що хлопець дуже любить свою матір, і задумав це використати. Глянув на торбинку з грішми і сказав:

— Замало! Принеси ще раз стільки!

Посумнів Селім, але не зневірився, не піддався розпуці. Знову ходив із слоном з міста до міста, заробляючи гроші давнім способом. Тільки не заходив туди, де його судили. За рік уже мав бажані гроші й пішов до Кумазі.

— Замало! — сказав безсердечний рабовласник. — Хочу вдєсятеро більше!

Тепер уже бідолашний Селім утратив надію. Поплентавсь у ліс, упав на мох і гірко-гірко заплакав.

Над ним мовчки стояв Мару, і було видно, що він розуміє горе свого приятеля. А, може, слон

думав про те, як би йому допомогти. Бо ось він доторкнувся ніжно хоботом Селімового плеча, неначе кликав його кудись. Урешті підняв хлопця, посадив собі на спину і рушив у праліс. Зажурений Селім дав себе слонові нести, куди той хотів...

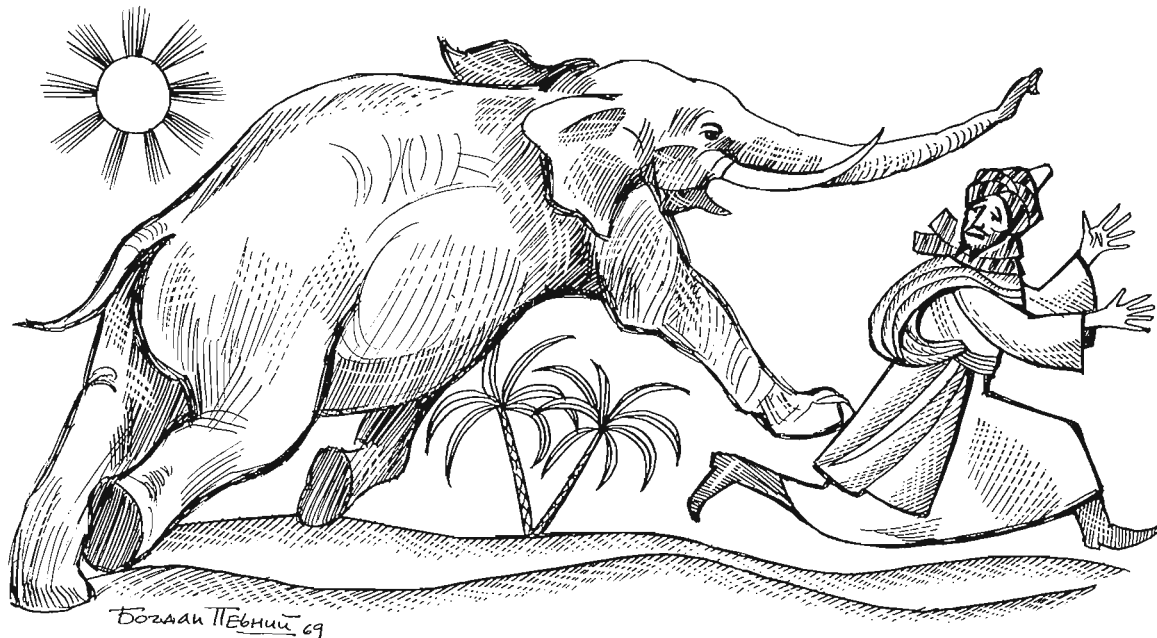
Мару приніс Селіма у глибоке провалля, де було повно слонячих кістяків. Туди сходилися вмирати старі лісові слони. Ніхто з людей не знав про це кладовище без могил.

У сутінках провалля білили великі слонячі ікла. Селім пригадав, що слоняча кість має в світі велику ціну. Він вибрав щонайкращі ікла, навантажив на Мару, і вони пішли до міста. Неважко було допитатись до торгівців слонячою кістю. Селімова торбинка заповнилася вже не мідяками, а золотими монетами. Селім зрадив: було з чим іти до рабовласника.

— Ось вам, пане, гроші, яких ви вимагали!

Селім поклав гроші перед бородачем і обернувся, щоб побігти до матері.

— Стій! — крикнув рабовласник. — Стільки золота ти не міг так швидко заробити! Ти певно когось пограбував або вбив. Золото я беру, а тебе, драбуго, віддам до тюрми.

І він замахнувся на Селіма багатом, яким підганяв своїх рабів до роботи. Селім у розпучі не знав, що робить. Хотів схопити рабовласника за бороду, але той ударив його по голові. Селім упав на землю, в нього з носа потекла кров.

Тоді слон Мару люто заревів і рушив приятелів на допомогу. Підняв хоботом бородача і кинув його на купу очерету. Бородач схопився і став утікати. Піднісши вгору хобота, слон гнався за ним далеко в поле. Бородач добіг до широкої ріки й кинувся у воду.

Що сталося з жорстоким рабовласником, Селім уже не довідався. Він упав в обійми своєї дорогої матері й обливав її руки гарячими сльозами. Селіна також ридала, але то були сльози такої великої радості, якої не передати словами.

Тим часом Мару вернувся з-над ріки, посадив Селіну й Селіма собі на спину, торбинку з золотом узяв хоботом і помандрував полями-лісами до рідного села. Там вони утрюх зажили спокійно.

Знаючи, де лежать слонячі ікла, Селім ще раз пішов туди з Мару. За них дістав стільки грошей, що міг викупити з неволі всіх своїх односільчан.

До глибокої старости прожив Селім у любові й пошані. Односільчани любили й шанували також його вірного друга й помічника, слона Мару. Вони знали, що без Мару Селім не міг би довершити стільки добрих діл.

Переказав Р. Завадович

Пояснення-словничок: проглядати — to peer out; очеретяний — зроблений з очерету, тростини (cane, reed); насилу — з трудом (hardly); загорода — enclosure; хобот — trunk, proboscis; ватага — band, gang; рабовласник — slave-owner; прохожий — passer-by; дрібняки — дрібні, також мідані гроші (small change); лемент — крик крізь плач; ланцюг — chain; зневіритися — втратити надію або самопевність (to lose confidence in oneself); вдесятеро більше — ten times more; бідолашний — miserable; плентатися — to trudge, to jog along; кладовище — cemetery; ікло (слона) — tusk; слонова кість — ivory.

НАЙКРАЩА ЗАДАЧА

В одній школі, з нагоди „Дня Матері”, учитель без будь-яких пояснень загадав учням написати задачу на тему „Материнські руки”.

Після того учитель запропонував одній дівчині прочитати, що вона написала.

Дівчинка читає: „Руки матері. Одною рукою варить обід. Другою латає батькову куртку. Іншою заплітає мої коси, коли збираюся до школи. Іншою . . . іншою . . .”

Кляса регочеться.

— Слухай, дитино, — перебиває вчитель, — скільки рук має твоя мама?

— Дві, — відповідає дівчина. — Для батька і для нас п'ятьох дітей для кожного по дві. Разом дванадцять. Кухня, стайня і поле — для кожного по дві. Разом шість. Дві для бідних — це знов дві, а дві для Бога, коли молиться. Разом 22 материнські руки. . .

— Дитино, — сказав учитель, — коли так, то й Бог буде мати для твоєї мами дві руки. Ти найкраще написала задачу.

ВЕСЕЛОЧКА СТОРІНКА ДЛЯ МАЛЯТ

ЛІТАЧОК

(Ілюстрація Б. Божемського)

Захворів мій літачок:
увігнувся йому бочок
і крило стоїть навскіс,
і немає двох коліс.
Не злетить літак під степю.

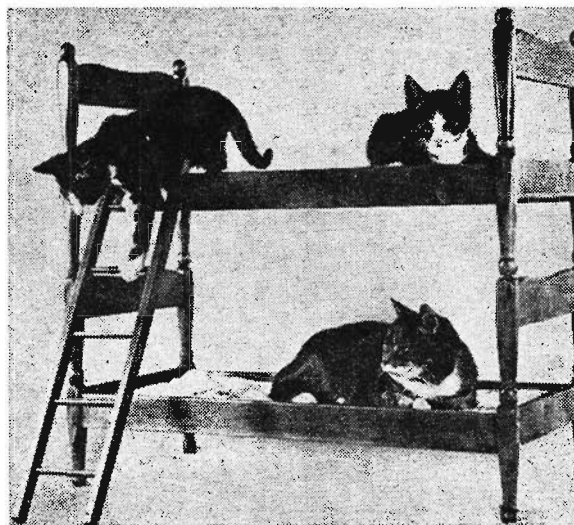

Я візьму його в постелю
і скажу: „Тепер пожеж,
я сьогодні хворий теж.
Буде нам удвох тепліше
і хворіти веселіше.“

Г. Чорнобицька

МАЄ КИЦЯ КОТЕНЯТ ...

Має киця котенят,
Всі собі на ліжку сплять —
Котенята нагорі,
Бо вони вже й немапі,
Їм однак — чи стрибати,
Чи драбинною злізати.

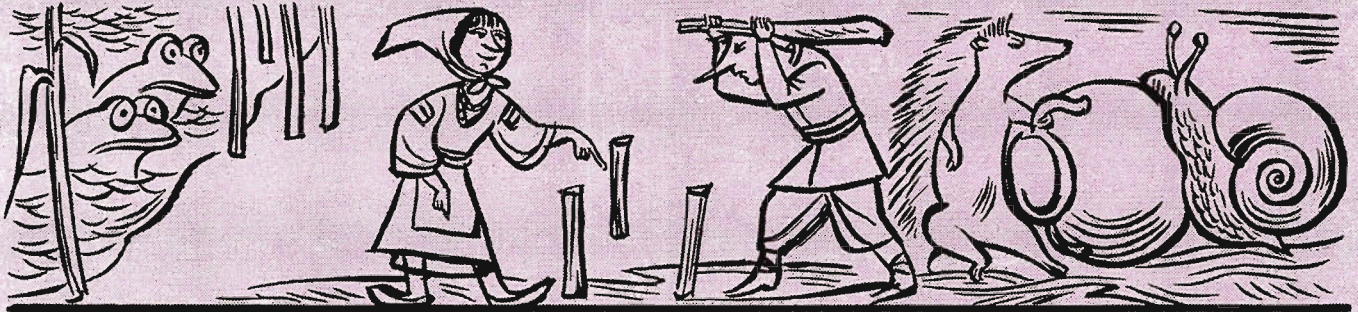

А внизу матуся спить,
Їй стрибати не кортить,
Ні повити мишенят
Із паперу чи зі шмат;
Унизу собі дрімає,
Котеняток доглядає.

Р. З.

ДІТИ! ВІДНОВЛЮЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ
„ВЕСЕЛКИ“! ПРИСІДНУЙТЕ НОВИХ
ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ГОЦА ДРАЛА

Приятелі Гоци Драли
Звідкись горщика дістали.

На леваді край ріки
Вбили в землю три кілки.

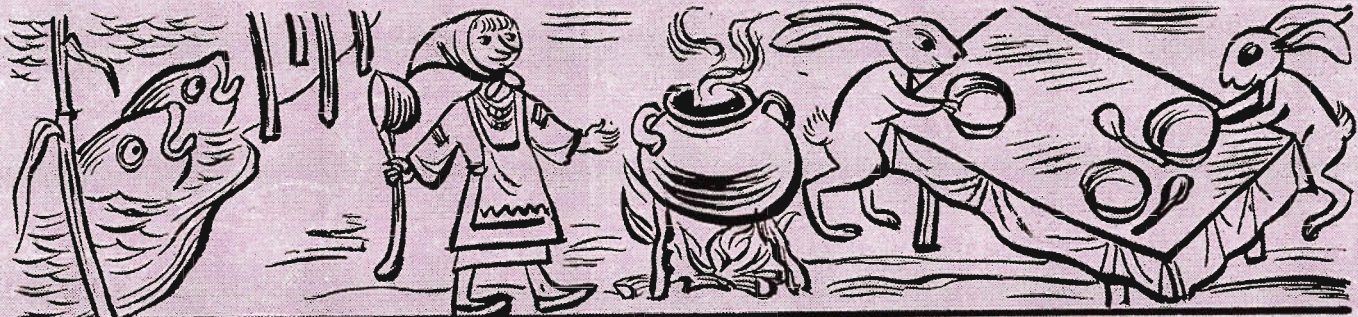
На кілочках ставлять горщик:
— Зваримо смаченький борщик!

Мишка Кришка із села
Бурачка вже притягла.

Яць капуста роздобув,
Щоб смачніший борщик був.

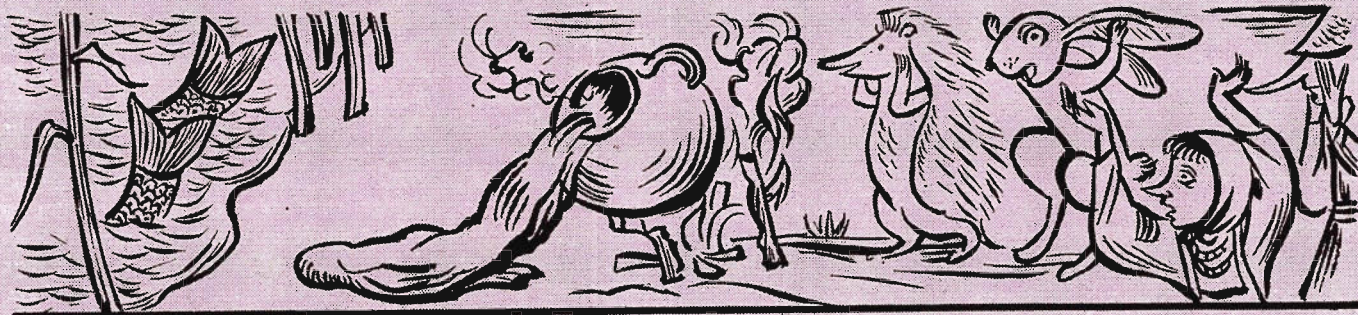
Наостанку Гоца Драла
Принесла пиматочок сала.

Варять, варять вже з годину,
Нюхають, ковтають сліну.

Хто підійде, то аж ахне:
— Ой, та смачно ж борщик пахне!

Вже готують тарілки,
Ополоники, ложки.

Хоч варили, то не їли —
Під горщиком кілки згоріли ...

Горщик враз перехилився,
Борщик на пісок розлився.

Застогнали друзі: — Ах!
Борщ пропав, лишився пах! ...

МИСТЕЦТВО ВРЯТУВАЛО ЙОМУ ЖИТТЯ

Кожного року „Веселка” приходять до Вас у іншому одязі. Кожного року цей одяг-обкладинку виконує інший мистець-маляр. Минулого року обкладинку до „Веселки” зробив мистець Богдан Б о ж е м с ь к и й . У „Веселці” Ви не раз бачили його ілюстрації.

Б. Божемський серед своїх картин.

Богдан Божемський живе в Тінек, Н. Дж. Він не тільки ілюструє „Веселку”, але й малює картини олійними фарбами, акварелями (водна фарба), рисує тушем та виконує дереворити. Богдан Божемський бере участь у збірних виставках малярів або влаштовує свої власні малярські виставки. Його картини були кілька рази нагороджені.

Богдан Божемський народився 1923 р. в місті Коломиї у Західній Україні. Свої дитячі роки прожив серед чудової гірської природи. Батьківська хата Богдана Божемського стояла над ставом, оточена великими садами, городами, полями й левадами. Малий Богдан спостерігав тут водяних і болотяних птахів (бузків, журавлів, чапель, диких качок), всяких комах, метеликів, жабок, риб, черепах, слимаків, раків. У полі бачив червоні маки й сині волошки. Тут зустрічав гуцулів, що приїздили до Коломиї у своїх мальовничих одягах продавати на ярмарку гриби, ягоди, бриндзю, будз (рід овечого сиру) та всякі мистецькі дерев'яні, вовняні та шкіряні вироби. І тепер Б. Божемський малює й виконує дереворити з того, що бачив і спостерігав у дитинстві.

У народній і середній школі юного Богдана найбільше цікавили лекції рисунків і малювання. Після закінчення середньої школи він записався до мистецької школи у Львові. Приїхавши до Америки, записався до „Купер Юніон Арт Скул” у Нью Йорку. Тут отримав дві нагороди за рисунки. Крім малювання, нашого мистця цікавить музика — народні пісні, опери, симфонічні твори.

Мистецтво рятувало життя Богданові Божемському. Було це під час другої світової війни. Мистець опинився на Словаччині. Проживавши в містечку, що лежало серед чудових карпатських гір, Божемський пішов у ліс малювати. Тут скопили його большевицькі партизани. Вони думали, що він шпигун і хотіли його розстріляти. Під час допиту мистець показав їм свої акварельні картини — малюнки гірських квітів, грибів, дерев. Побачивши ці картини, партизани відпустили мистця, наказавши не ходити більше по горах. Мис-

Б. Божемський: Сова й совеня — дереворит.

тець пішов у містечко, дякуючи Всевишньому, що обдарував його малярським талантом, який рятував йому життя. З того моменту він ще з більшою любов'ю й запалом присвятився малюванню. Побажаймо йому успіху, бо частину свого таланту й праці він присвячує й дітям, ілюструючи видання для дітей, передусім „Веселку”.

В. В.

Пояснення-словничок: буз'яко (бусел, лелека, черногуз) — stork; туш — indian ink; волошка — cornflower; дереворит або дереворіз — woodcut; журавель — crane; чапля — heron; бриндзя, будз — рід овечих сирів (a kind of whey cheese, ewe-cheese; cheese-curd); шпигун — spy.

ДОБРОДІЙНИЙ ВУЛКАН

У КРАТЕРІ ВУЛКАНУ

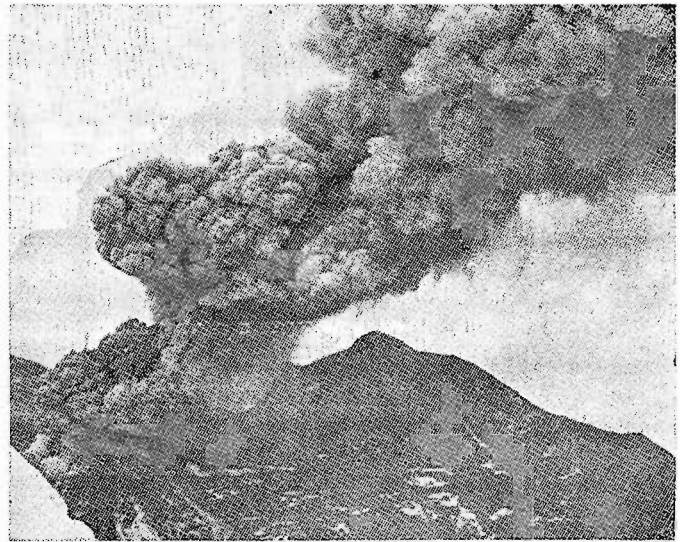
Вчені Інституту Вулканології в Києві завзято працювали, і за три роки досягнули свою мету. Немало в цьому поміг і Іванко, що всім серцем віддався науці і, хоч молодий віком, став надійним ученим. Допомогу дали йому любов до знання, незвичайна працьовитість і непересічні умови здібності.

Українська наука затріумфувала. У світ полинула крилата вістка, що співробітники Інституту Вулканології в Києві створили синтетичний метал, який витримує температуру 8 тисяч ступенів за системою Цельсія. Такого витривалого металу досі в світі не було. Що більше, Іванко допоміг, і цей метал став прозорий, мов скло, хоч склом не був. То було друге велике досягнення української науки, що могло мати великий вплив на розвиток техніки. З нового металу, який названо малинітом, можна було робити не тільки рури для виведення частини тепла з вулканів до фабрик і житлових будинків. З малиніту виготовлено також кабінку для дослідів у глибині вулкану.

Навесні 1992-го року над вулканом Вигорлят повис у повітрі величезний гелікоптер моделю „Київ”. То була велика повітряна майстерня, приладнана для того, щоб спустити в кратер кабінку, збудовану з малиніту.

То був незвичайний день. На суміжних горах стояли тисячі людей — газетних репортерів, працівників радіо й телевізії, науковців, директорів фабрик, туристів тощо. Вони робили знімки й спостерігали у далековиди, як із дна гелікоптера-гіганта на ланцюгах спустилася прозора кабінка й занурилася в задимленому кратері вулкану. В кабінці був директор Малинко і четверо найздібніших дослідників інституту; постим був надійний молодий учений, Іван Малинченко.

Напевно і в пеклі немає більшої жару, як у вулкані. Проте, наші дослідники цього зовсім не відчували, бо стіни кабінки відгородили їх від кількатисячступневої температури, і в кабінці було прохолодно, як хмарного дня в кімнаті. Крізь прозорі стіни вчені спостерігали нутро кратера й робили досліді. Сповиті то полум'ям підземного вогню, то рудо-бурими газами, вони ввели в дію різні малинітові апарати, що і в цій пекельній температурі могли робити поміри і їх записувати.

Серця техніків у гелікоптері і спостерігачів на горах затремтіли. Вулкан наче здригнувся, наче зідхнув і в його підземеллі щось ворухнулося. Техніки з гелікоптера налагодились чимскоріш підіймати кабінку з кратера, але з голосника залунав спокійний, зрівноважений голос директора Малинкі:

— Десь прорвалися гази. Такий підземний струс — нормальне явище. Якщо струс не повториться, досліді будуть продовжуватися.

Струс не повторився, і досліді продовжувалися. Аж через дві години голосник повідомив: „Підіймайте!” Гладко і справно закрутилися зубаті колеса під гелікоптером, безшумно напружились малинітові ланці — і з кратера виринула кабінка. Крізь шар сажі, що подекуди вкрила прозорі стіни кабінки, було видно учених — живих і здорових.

— Сла-а-ава! — рознеслося з уст тисяч людей могутнє вітання. Луна покотилася по горах, і здавалося, що Карпати також прославляють сміливих трудівників рідної науки.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: Розділ: У КРАТЕРІ ВУЛКАНУ. Непересічний — тут: незвичайний; майстерня — workshop; далековид — оптичний прилад, що допомагає бачити далекі предмети (binoculars); струс — потрясення (shaking, quake).

ДІТИ! ЧИ ВИ ВЖЕ ВІДНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ? ЯКЩО НІ — ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО!

Голоси птахів можна поділити на два роди: властиві співи і покрики.

Спів — це пісня-мелодія, складена з різних звуків, вищих і нижчих. Співають здебільша самчики. Люди думають, що самчик співає тоді, коли самичка сидить у гнізді. Своім теплом вона вигріває яєчка, з яких народяться молоді пташенята. Кажуть, самчик розважає співом самичку. Аджеж вона мусить сидіти на яєчках два, три, а то й чотири тижні. Але ці співи починаються вже під час праці коло гнізда, яке будують здебільша спільно самчик і самичка. Ці співи — неначе пересторога іншим птахам, мовляв — ми вибрали собі місце в цій частині лісу чи поля, і хай сюди інші птахи не пхаються, якщо не хочуть мати з нами війни. Але є породи птахів, що гніздяться цілими колоніями — це ткачі, деякі роди чапель, шпаки тощо. Вони мають інші звички, як і птахи, що живуть парами окремо від інших.

Покрик дуже різниться від співу. Коли горобець побачить kota або іншого ворога близько свого гнізда, то видає покрик, короткий звук. Так він виявляє свій страх або невдоволення, а одночасно остерігає інших птахів. Буває, що й кличе їх собі на допомогу. Так само курка-квочка покрикає на курчат — інакше, як буває небезпека, а йнакше, коли знайде поживу і кличе дітей до себе, щоб їх погодувати. Голосним покриком відзивається сойка, коли побачить лисицю або іншого ворога лісових тварин. Також викрикає сорока та інші малі пташки. Ці покрики лунають доти, поки не мине небезпека.

Коли самичка вигріває у гнізді яєчка, самчик недалеко гнізда „дає концерт”. Однак, хай тільки побачить ворога, зараз перестає співати або перелітає кудинебудь, щоб не зрадити місця, де гніздо. Самички також співають, але менше і не так гарно, бо на співи не мають часу. То мовчать, щоб не зрадитись у гніздечку перед ворогом, то шукають поживи, годують малят, пильнують їх і виховують. Це вони роблять навіть тоді, коли молоді пташенята залишили гніздо.

Де ж птахи вчаться співати? Чи мають учителів або музичні школи-консерваторії, як люди? Так, птахи також учаться — не тільки співати, а й добувати поживу, оборонятися від ворогів. Молоді пташенята вчаться батьківської мови-співу, і нема пташбк, які б не знали цього, як це буває у людей . . . Навчання співу починається рано. Ще у гнізді пташенята починають щебетати. Цей спів спочатку слабенький, тихенький, бо горло ще як слід не розвинене. Молоді прислухаються до співу батька, пробують його наслідувати, і так поволі набираються щораз кращої вправи.

Пташки співають і восени, навіть узимі, це так званий „зимовий спів”. Він не дуже голосний і в нім не чути такої радості, як навесні. Коли ж сонечко починає пригрівати, то сила й радість співу збільшуються. Пташки відчують, що надходить пора будувати гнізда, пора й „складати іспити” зі співу.

Деякі породи птахів не мають гарних голосів, зате вміють наслідувати голоси інших птахів, а то й людей. Це роблять передусім папуги. Інші птахи наслідують чужі голоси, щоб дразнити, келкувати собі чи, може, висміювати інших. Пташині покрики служать також як „мова”, якою вони porozуміваються між собою. Зразком цього можуть бути тихі „розмови” мами-пташки з дітьми в гнізді, „балачки” в табунах шпаків, „сварки” між горобцями або „наради” журавлів, бузьків чи диких гусей перед відлетом у теплі країни.

Люди ще не вивчили як слід мови птахів і не завжди розуміють їх голоси. Можна лише схопити їх на грамофонну платівку або звукозаписну стрічку. Роблять спроби записувати пташині пісні значками-рисками. Але, можливо, що ще прийде час, коли люди навчатимуться записувати на папері і пташині концерти.

Покрик — cry; самчик — male, cock; самичка — female, hen; пересторога — warning; чапля — heron; шпак — starling, wren; сойка — jay; сорока — mag-pie; самостійно — independently; горло — throat; вправа — exercise; дразнити — to tease; висміювати — to mock; зимівля — wintering.

БАНДУРА Й БАНДУРИСТИ

Юрко Долинський приніс до школи газету. В газеті було велике оголошення про концерт бандуристів. Розпочалась година української мови. Юрко зголосився до слова і попросив пояснити, хто такі бандуристи та як вони грають на бандурі.

Кілька учнів піднесло руки. Учитель дозволив кожному учневі сказати, що він знає про бандуру і бандуристів.

— Я вже був на концерті бандуристів, — сказав Славко Мокрій. — Бандура — дуже цікавий інструмент. Хористи співають і грають одночасно.

— Ми маємо грамофонні платівки, — сказала Христя Залужна. — Там є багато пісень з музикою на бандурах. Мені найбільше подобається пісня про Байду.

— Мама хотіла купити мені бандуру, але сказала, що я мушу спершу навчитися грати на фортепіані, тоді буде легше грати на бандурі, — сказав Володко Козак.

Коли учні розказали все, що знали про бандуристів, почав свою розповідь учитель:

— Український нарід любить співати. Співає не тільки на radoщах, але і в горі та журбі, співає під час праці й відпочинку, співає при кожній нагоді. Тому не диво, що в Україні так багато народних пісень.

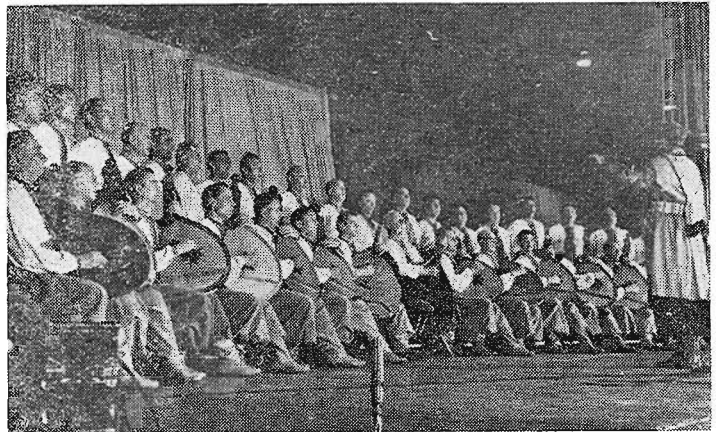
— Я чув, що має вийти друком збірник українських пісень у десятих великих томах, — сказав Володко.

— Так, це правда, — potwierдив учитель, — кілька томів уже появилoся. У збірнику буде дванадцять тисяч таких пісень. Думаю, що ніякий інший нарід у світі не має стільки пісень.

Щоб пісня звучала ще краще, її співають звичайно в супроводі якогось інструмента, наприклад, фортепіана, гітари тощо. В Україні дуже часто співали в супроводі бандури. Людей, що грають на бандурі, називають бандуристами.

Бандура — це музичний інструмент, у дечому подібний до гітари або мандоліни, але має куди більше струн — найменше дванадцять, найбільше тридцять. Звуки бандури не дуже голосні, зате незвичайно ніжні та милі для вуха. Тому дехто каже, що вони вливаються в саму душу слухача. На бандурі грають не тільки тоді, коли супроводять спів. На ній можна грати й до танців — головню тоді, коли грає кількоро бандуристів.

Бандура — це український народний інструмент, бо колись давно, приблизно чотириста років тому, це був інструмент найчастіше вживаний і

Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка під проводом Г. Кистастого в ЗСА відзначила ц. р. своє 50-ліття.

люблений народом в Україні. Пізніше бандуристами були здебільша старі люди. Співом та грою часто зогрівали вони молодь до бою за волю України. Бандуристами були й молодші віком чоловіки, що народились сліпими або втратили зір і не могли іншим способом заробити собі на прожиток.

Тепер бандуристами бувають навіть молоді люди, що люблять українську пісню та прадавній український інструмент. Вони влаштовують концерти або награвють-наспівують грамофонні платівки.

Коли гетьман Богдан Хмельницький у 1648 році задумав розпочати повстання проти Польщі, то вислав із Запорізької Січі старих козаків, передягнених за бандуристів, щоб скликали молодих і здібних людей до козацького війська. Вони ходили від міста до міста, від села до села, грали на бандурах і співали відповідні пісні. Так вони повідомляли людей про задуми гетьмана і закликали молодь до козацького війська. Отже, бандура заслужилась перед народом і в нашій історії.

Концерт, про який написано в газеті, буде дуже гарний і цікавий. Раджу всім учням послухати його враз із батьками. Там можна побачити й почути таке, чого ні в телевізії, ні в радіо не буває.

Учні слухали вчителя з великою увагою. Все було для них цікаве і дороге серцю. Це ж мова про те, що створили наші прадіди-предки, і цього нам не слід забувати.

Звучати — видавати звук-тон (to sound); супровід — accompaniment; в супроводі — accompanied by...; ніжний — soft; сліпий — blind; повстання — insurrection, uprising.

ЮНІ ДРУЗІ

Гляньте лиш — ми юні друзі,
Браві хлопці і дівчата,
Ми душею смілі, дужі,
Вдача в нас тверда, завзята.

Рідну мову поважаєм —
Гарну мову тата, мами,
І в молитві розмовляєм
З Богом рідними словами.

Рідна книжка — нам розрада,
Рідна школа — наша мати,
Юна вчиться там громада
Рідну пісеньку співати.

Любим працю і забаву,
Чесні в кожную ми хвилину,
Виростем батькам на славу
І прославим Україну.

Б. ДАНИЛОВИЧ

ВІТЕР — СВИСТУН

Вітерець, весняний вітер
Скаче злегка поміж віти,
Щось у куцику шепоче,
Про весну сказати хоче —
Не сказати, а свистіти,
Бо така то мова в вітру —
Та не вміє, тільки вчиться . . .
Протиснувся поміж пистя,
Глип — паркан! А в дощці дірка!
От, це вітрові сопілка!
Враз подув — і засвистів,
Цілий день отут сидів.
Та в вечірню він годину
Хоч-не-хоч свистати кинув,
Бо заслухавсь в дивний спів —
В лісню солов'їну.

Пояснення-словничок: віти — галузки; паркан — огорожа (fence) з дощок (board); солов'їний — приналежний до солов'я (nightingale).

ОПОВІДАННЯ ПРО МАЛОГО РОЗВІДНИКА УПА

Діти дуже люблять читати оповідання Марії Дмитренко п. н. „Михайлик”. У ньому авторка розказує про пригоди малого розвідника Української Повстанської Армії і його невідступного друга, — собаку Бровка. Протягом останніх років оповідання про Михайлика друкувалося п'ять разів. Перший раз воно появилось у підпільній друкарні в Україні в 1949 році. Це оповідання дісталось з України до ЗСА і було друкване в „Свободі” і в „Веселці” з ілю-

страціями Василя Залуцького.

Книжкою вида-ло „Михайлика” Об'єднання Працівників Дитячої Літератури в 1960 р. Тепер появилось воно п'ятим виданням з ілюстраціями Мирона Левицького.

Малий Михайлик, як і багато інших малих хлопців і дівчат в Україні, пішов у лави Української Повстанської Армії, що боролася проти двох ворогів-окупантів України — німецьких фашистів і московських большевиків. Михайлик був розвідником і допомагав українським повстанцям у їх важкій боротьбі. Він брав участь у боях і врятував життя важкопораненому командирові партизанського відділу, в якому був Михайлик. За свою хоробрість, відвагу, розвідницькі здібності й геройське врятування життя командирові Михайлик був відзначений Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги. Якщо хочете пережити з Михайликом і його другом собакою Бровком всі їх пригоди, прид-байте й прочитайте цю книжку.

Книжка написана дуже цікаво, бо й сама авторка боролася в лавах УПА й згинула геройською смертю на полі слави.

В. Б.

Заголовна сторінка підпільного видання „Михайлика”

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ШКІЛЬНИЙ ЖУРНАЛ „НАШЕ ДЗЕРКАЛО”

Учні сьомої класи української недільної школи в Аделаїді, Австралія, видають свій шкільний журнал „Наше Дзеркало”. Журнал редагує колегія під проводом Віри Ланук і Лесі Іванів. Як постав цей журнал? Ось послухайте. Учитель заохотив дітей давати шкільні задачі до стінної газетки. Крім того діти влаштовували двічі на рік прилюдні виступи перед батьками, читаючи свої задачі. Але цього було дітям замало. Тому вирішили видавати свій журналик циклостилем. У газетці діти вміщують свої задачі, оповідання, вірші, свої переживання й спостереження, свої пляни, чим бажали б бути, пишуть про те, що їх цікавить і опрацьовують теми з українознавчих предметів.

З числа за друге півріччя 1968 р. передруковуємо:

ЩО ДУМАЄ ПРО МЕНЕ МОЯ МАМА?

Буває часом, що мама скажуть дещо помогти в хаті. Тоді трапляється, що — або розіб'ю тарілку, або розлію молоко, або мені щось випаде з рук.

Начебто в мене немає сили в руках. Я силу маю, але що ж я тому винна, як тарілка була мокра і виховзулась мені з рук? А коли я хотіла подати мамі горнятко з молоком, воно було дуже повне і перелилось через край.

Недавно випала мені з рук риночка з яшненою, як я брала її з кухні. Не знаю, хто б міг її вдержати, як вона була така гаряча, що попекла мені пальці. Мама завжди пише мені нові суконки сама або направляє, як щось порветься. Однак останніми часами мама кажуть мені самій шити, ще й дають нову матерію. Купую крий, приміряю і шию! Тільки є маленька різниця між маминим і моїм шиттям. Коли я вберу те, що мама пошила, мої подруги питаються: „Хто тобі пошив таке гарне плаття?” Як я сама пошию і вберу, то мама подивиться і каже: „Скинь, доню, цю суконку! Я вже тобі сама пошию на цей раз!”

Батьки купили мені фортепіано, щоб я вчилася грати і звеселяти себе й інших. Мама платить учителеві за лекції. Біда тільки в тому, що учитель музики послушав, як я граю, і відмовився далі брати гроші, кажучи, що краще буде, як ті гроші зложу собі в банку.

Я ще й досі не знаю, що мама про мене думає. Знаю тільки, що вона або мене сварить за щось, або тільки зідне, поцілує та й скаже: „Доню, моя доню! Що ж маю з тобою робити?”

Мамина доня — Ріта Онопко

ТАЛАНОВИТА ДЕКЛЯМАТОРКА

Тася Сагайдаківська має тепер всього п'ять років, але є вже талановитою декляматою. Уже на четвертому році життя вона вивчала напам'ять вірші наших поетів і виголошувала їх наче доросла декляматорка. Вона часто виступає з деклямаціями на сумівських імпрезах і на національних святах української громади в Феніксі, Арізона. Тася походить з Торонта в Канаді, але вже другу зиму проводить у соняшній Арізоні.

Тася ходить на курси українознавства й сама читає „Веселку”, яку дуже любить. Світлинку

Тасі з її подругою-лялькою в українському народному одязі, допис про неї та двадцять доларів пожертви на пресовий фонд „Веселки” від її бабуні п-ні Яців прислав нам Осередок СУМА ім. Т. Шевченка в Феніксі, Арізона.

Маленькій декляматорці та читачці „Веселки” бажаємо успіхів у науці та в розвитку її декляматорських здібностей. Щире спасибі її бабуні за пожертву на пресовий фонд.

УСМІХНИСЯЦІ

„УКРАЇНСЬКЕ ВУХО”

Малій Юрчик говорить лише по-українському. Йому важко зрозуміти, чому деякі люди не відповідають на його питання. Врешті одного дня догадався. До його батьків часом приходила пані Сірченко. Вона мала гарне українське прізвище, але української мови не знала.

— Чому ви не приїхали з своїм песиком? — якось запитав її Юрчик.

Пані нічого ні відповіла. Юрчик повторив голосніше питання, але відповіді таки не дістав. Тоді Юрчик побіг до мами.

— Мамо, — каже, — я знаю, чому пані Сірченко мені не відповідає.

— Чому, Юрчику?

— Вона не має українського вуха! — відповів Юрчик.

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE БОHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XLIII: СТЕПОВІ РОЗБИШАКИ

CHAPTER XLIII: THE STEPPE ROBBERS

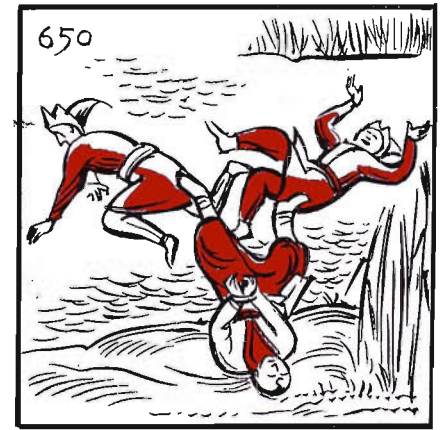
Татари, степові розбишаки, стягнули з козаків кожухи й чоботи.

A bunch of Tatar steppe robbers took the Kozaks' boots and sheepskin coats.

— А тепер їх у воду! — гукнув отаман розбишак.

"Now let's throw them in the water!" the chieftain called out.

Богдан напружив з усіх сил м'язи в ногах, мотузи лопнули — і обидва татари полетіли в річку.

Bohdan flexed his leg muscles and ropes burst. Both Tatars fell into the stream.

Третій татарин одержав удар в груди зв'язаними руками Богдана.

His hands still tied, Bohdan felled the third one with a hard blow in the chest.

Богдан розв'язав сотника Самійла, а потім удвох — інших козаків.

Bohdan first untied Captain Samijlo, then both of them untied the rest of the Kozaks.

Тим часом розбишацький отаман поповз очеретами і втік.

In the meantime, the robbers' chieftain crawled into the reed and fled.

(Кінець сорок третього розділу)

(End of Chapter XLIII)